

Billedkunst formidles i dag ofte som sanselige 'her og nu-oplevelser', som stimulerende underholdning eller – endnu værre – som uforståelig og ligegyldig for alle andre end dem, der arbejder professionelt med kunsten. Men billedkunst har alt for meget væsentligt at fortælle om samfundet og menneskers vilkår i forskellige historiske tider til at forsvinde fra den offentlige debat, som den gør, når den enten placeres i et elitært reservat for de få indviede eller reduceres til oplevelsesøkonomiske events, hvor kunsten alene bliver en sag mellem værk og betragter og ikke et filosofisk, politisk, etisk og alment dannende samfundsanliggende. Der er brug for en mere nuanceret fremstilling af billedkunstens evne til at diskutere store og samfundsrelevante spørgsmål og til at skabe nye erkendelser om den verden, vi lever i.

Det er i den ånd *TO BE OR NOT* skal forstås. Som et på en gang beskedent og ambitiøst forsøg på at adskille sig fra den almindelige monografi og kritisk diskutere og videregive de processer, som ligger til grund for kunstnerisk produktion – her specifikt gennem en udforskning af Elisabeth Toubros værkproduktion de seneste 12 år.

Bogens indhold og form er udviklet i dialog mellem Elisabeth Toubro og bogens forfattere, kunsthistorikerne Rune Gade, Lise Skytte Jakobsen og Line Marie Bruun Jespersen. Den er tænkt som en hybrid form, der opererer et eksperimenterende sted mellem kunstnerinitieret monografi, kunstkritisk publikation og artist book. Det er ambitionen, at denne hybrid – med Elisabeth Toubros værkproduktion som objekt, anstødssten og dialogpartner – vil blive et indlæg i debatten om billedkunstens rolle og legitimitet i vores samtid.

Elisabeth Toubro

Elisabeth Toubro er født 1956 og uddannet billedhugger fra Det Kongelige Danske Kunstakademi i årene 1979-86. Hun blev et hovednavn i den gruppe af kunstnere, som i 1980'erne stod for en fornyelse af dansk skulptur, og siden gennembruddet i 1980'erne har hun etableret sig som en nøglefigur i dansk skulpturkunst. Toubro har også beklædt en række offentlige hverv, bl.a. som formand for Akademiraadet fra 2004-07 og som formand for Kunstrådets Billedkunstudvalg (2007-11) samt som medlem af Kunstrådet. Hun har desuden modtaget en række æresbevisninger:

Eckersberg Medaillen (1999), Thorvaldsens medalje (2010) og Statens Kunstfonds livsvarige hædersydelse (2005). Toubro er repræsenteret i landets museumssamlinger fra blandt andet Statens Museum for Kunst og Arken til KØS – Museum for kunst i det offentlige rum.

Toubro er især kendt for sine større skulpturelle værker skabt specifikt til byrummet. *Byfraktal* på Søren Kierkegaards Plads i København og *Torvenes Brøndsløjfe* i Aarhus, *PergolaPorten* i Kalmar og senest *Monument over Inge Lehmann* til Københavns Universitet er alle markante og uomgængelige værker i byrummets egen kunsthistorie. Sideløbende har Toubro produceret en lang række udstillinger, som er mindre kendte, men mindst lige så betydningsfulde. Bogen trækker derfor den værkproduktion og udstillingsaktivitet, der har fundet sted imellem produktionen af de offentlige værker, frem i lyset for at komme både i bredden og dybden med Toubros samlede kunstneriske produktion de seneste 12 år og dermed også udvide forståelsen af og forbindelserne til skulpturerne skabt til offentlige rum.

Forbindelserne mellem værkproduktionen til henholdsvis offentlige byrum og gallerirummet er de senere år også helt konkret smeltet sammen og blevet undersøgt hos Toubro med projektet og figuren 'Vandringskvinden'. En figur, der senest har været omdrejningspunktet for udstillingen *Konfrontationsstykker* i 2017 på Galerie Mikael Andersen. Med Vandringskvinden iscenesætter Toubro et alter ego med tre udsigelsespositioner: et jeg, et han og et hun, der performativt drager ud i verden for at undersøge kunstens relation til en politisk og etisk kontekst, og som, tilbage i atelieret og galleriets udstillingsrum, bearbejder sine fund skulpturelt og installatorisk.

I det første projekt, *Vandringskvindens momentum* fra 2012, opsøgte Vandringskvinden centrale rum og situationer med stærke symbolske betydninger, for eksempel Grundtvigs Kirke på Bispebjerg og Solidaritetshuset på Nørrebro. Besøgene eller vandringen havde form som en performance, hvor Vandringskvinden i konstant forvandling interagerede med de steder, hun vandrede igennem. Det sidste sted, figuren besøgte, var Galerie Mikael Andersen. Her dokumenterede en serie af fotografier hendes vandring, udstillet sammen med rumlige installationer – bearbejdninger af de erkendelser, hun samlede ind på sin vandring.

Ud over at indføre en ny og central performativitet og et fortællende element i Toubros kunst viderefører Vandringskvinden det metamorfosetema, der altid har været centralt i Toubros

skulpturer. I *Vandringskvindens momentum* bliver bevægelsen og transformationen et mellemværende mellem en menneskelig krop og verden – om end en krop, Vandringskvindens, der i værket fremstilles via fotografiet – for derefter at transformeres til et skulpturelt kropsligt nærvær i galleriet. Centralt i værkerne *Vandringskvindens momentum* og *Konfrontationsstykker* står derfor også spørgsmålet om, hvordan billedkunstneren finder et formsprog for de erkendelser, som vandringerne har ført med sig. Hvordan får menneskelige og samfundsmæssige temaer form, og hvordan taler erfaringerne tilbage til verden og opretter dialogen med sit publikum gennem billedkunsten?

Vandringskvinden undersøger med andre ord – ligesom denne bog – forholdet mellem værk og kunstner, mellem værker skabt til galleriets 'neutrale' rum og til offentlige byrums langt mere ladede kontekst, hvor en mængde forskellige interesser og visuelle indtryk kæmper om pladsen og opmærksomheden. Figuren undersøger formater som foto, installation og skulptur og udforsker kunstens forhold til temaer som eksistens, tro, solidaritet og køn. Derfor optræder figuren og det kunstneriske projekt også centralt i alle bogens nylæsninger af Toubros værk, hvor Vandringskvindens specifikke og Toubros generelle kunstneriske projekt belyses og diskuteres fra forskellige vinkler.

Et fletværk

Tre forskningsartikler samt et uddrag af Elisabeth Toubros skitse- og dagbøger udgør bogens tekstsider. Teksterne omkranses af et rigt billedmateriale flettet sammen med teksterne i en grafisk iscenesættelse tilrettelagt af det grafiske bureau Anni's.

Rune Gade giver os i artiklen "Et væv af brudte vandringer" en række nærlæsninger af skulpturelle værker, som ikke tidligere har været grundigt belyst, og slutter af med en analyse af *Vandringskvindens momentum*. Gade demonstrerer gennem analyserne, hvordan 'det urene', kroppen, omfavnes i Toubros kunstneriske øuvre, og beskriver blandt andet Toubros skulpturer "som kroppede tanker, der udspringer af erfaringen af at være i verden som et udsat væsen, der hele tiden befinder sig i en undersøgende dialog med grænserne for sin egen eksistens".

Lise Skytte Jakobsen undersøger i artiklen "Konfrontationer" det nybrud og den performative bevidsthed, hun ser vokse frem i Toubros kunst fra 2004. Her markerer installationen *Golems øer* en overgang til en praksis, hvor værkerne agerer med "en meget tydelig bevidsthed om, at de ikke er alene på scenen". I en analyse

af udstillingen *Konfrontationsstykker* og med referencer til bl.a. Louise Bourgeois fremskriver Skytte Jakobsen konfrontationen som dialogisk og publikumsvendt metode. En metode rettet mod selve den situation, som det at ytre sig skulpturelt er og indebærer.

Line Marie Bruun Jespersen behandler i artiklen "Kunstneriske knudepunkter" Toubros nyere stedsspecifikke værker skabt til gymnasiet Nørre G i København, Ny Psykiatri Bispebjerg, pladsen foran politistationen i den svenske by Kalmar og til Frue Plads ved Københavns Universitet. Forholdet mellem kunst og kontekst er det naturlige omdrejningspunkt i artiklen, der også med sit særlige kontekstuelle blik retter fokus mod Vandringskvinden som figur.

Kunstnerisk proces og refleksion

Bogen rummer ud over de tre forskningsartikler et tekstspor med karakter af artist book. Toubros på én gang kropslige og intellektuelt reflekterede tilgang til det kunstneriske arbejde giver sig udtryk i en skriveproces, der løber parallelt med produktionen af skulpturer, installationer og fotos. I skitsebøger og dagbøger har Toubro fremskrevet, hvad hun kalder et 'erkendelsesspor', der dokumenterer den kunstneriske proces' bestræbelse på at forstå verden og give den videre i en form, der kan diskuteres, sanses og give nye indsigter.

Med titlen "(Manifeste)" præsenteres i bogen et bearbejdet udvalg af Toubros tekster fra de seneste 12 år, hvori vi som læsere får et indblik i de kunstneriske processer og erkendelser – som en slags 'oversættelse' af noget, der er foregået i et andet sprog. Der er dog på ingen måde tale om at 'forklare' den kunstneriske produktion – tekststykkerne er mere poesi end videnskab – men de viser noget om, hvilke processer og refleksioner omkring centrale spørgsmål i samtiden den kunstneriske proces forsøger at behandle og komme overens med.

Det er håbet, at bogens fletværk af analyser, refleksioner og billedmateriale vil give et nuanceret indblik ikke alene i Elisabeth Toubros kunstneriske praksis, men også i kunstneriske processer i det hele taget og i billedkunstens samfundsmæssige rolle.

